

Mälardalens högskola
Akademin för hållbar samhälls- och teknikutveckling

”Kvinnan - hundens bästa vän”

Två experiment om empati

Malin Angantyr

D-uppsats i psykologi, VT2009
Handledare: Jakob Eklund
Examinator: Kerstin Isaksson

”Kvinnan - hundens bästa vän” Två experiment om empati

Malin Angantyr

Två experiment undersökte empati och empatiträning. I Experiment 1 fick 130 deltagare läsa en berättelse där ett barn, en bebis eller en hundvalp för illa. Därefter skattade deltagarna sina känslor. Resultatet visade att kvinnor hade mer empati än män oavsett offer. Föräldrar hade mer empati än andra för barn/bebis. Hundägare hade mer empati än andra för hund. I Experiment 2, som gick vidare och undersökte empatiträning, deltog 38 elever i årskurs 3 och 4. Pojkar som fått empatiträning i form av REDE-projektet visade en tendens till mer empati än pojkar som inte använt projektet. Ingen effekt påvisades hos flickorna. Flickor verkar utveckla sin empati på egen hand medan pojkar verkar behöva lite hjälp.

Key words: empathy, children, REDE, dog, gender differences.

Inledning

Hur mycket empati känner människor för sin ”bästa vän” hunden, och känner människor mer eller mindre empati för en hundvalp än ett barn eller en bebis? I den här studien testas mäns och kvinnors empati för en hundvalp, ett barn och en bebis. Även barns empati för hundar testas samt om empati för hundar kan tränas.

Empati

I forskningen som finns tillgänglig råder det motstridiga beskrivningar om vad empati egentligen innebär. Hoffman (2000) har beskrivit att empati består av en stark medkänsla samt upprördhet och avlägsnas bäst genom att hjälpa personen som har det svårt. Dock betonade Hoffman att empati kan uppstå av både altruistiska och egoistiska orsaker. Även Cialdini et al. (1987) har beskrivit att empati kan vara egoistisk. De menade att personer som känner empati upplever en känsla av sorg. Det är för att få bort denna känsla som personen hjälper individen i den besvärliga situationen, inte på grund av omtanke om den andres välmående.

Batson (se till exempel Batson, Håkansson Eklund, Chermok, Hoyt & Ortiz, 2007), vars definition denna uppsats bygger på, hävdade däremot att vissa känslor såsom sympati, medlidande och värme bidrar till ett altruistiskt beteende. Författarna beskrev vidare att empatiförmågan beror på hur mycket människor värdesätter andras välmående. De visade att en snäll person fick mer empati än en elak, för att den snälle personens välmående värdesattes mer, trots identiska svårigheter.

Förmågan att se offret ifråga som ett subjekt istället för ett objekt visade sig ha betydelse för empati (Håkansson Eklund, 2006). Då offret sågs som ett subjekt uppstod fyra komponenter som alla var viktiga för empatiförmågan: personen hade förståelse för offrets situation, offret kände en eller flera känslor, genom egna erfarenheter kände personen igen sig i offrets situation, och personen hade omsorg om offrets välmående. Även situationen hade

betydelse för empatiförmågan. Deltagarna skattade högre empati då det var en negativ situation för offret snarare än positiv.

Empatin påverkades även av hur mycket deltagarna kände att de ville ta hand om offret, enligt Batson, Lischner, Cook och Stacy (2005). De visade att ett barn, en hund eller en valp fick mer empati av de kvinnliga studenterna som var deltagare än en annan student fick. Detta antydde, enligt författarna, att empati har en förbindelse med den mänskliga impulsen att ta hand om och skydda en avkomma, men kan även användas till främmande offer beroende på hur mycket offret ifråga väcker denna impuls.

Hur mycket personen kunde identifiera sig i situationen visades även ha betydelse för empatiförmågan, enligt Batson et al. (1996) och Eklund, Andersson-Stråberg och Hansen (2009). Erfarenheten behöver inte vara precis likadan som den aktuella situationen utan det räcker med att personen kan hitta någon likhet med egen erfarenhet för att empatin ska förhöjas (Eklund et al., 2009).

Skillnader i empati beroende på kön och utbildning

Focquaert, Steven, Wolford, Colden och Gazzaniga (2007) visade att det fanns en skillnad i empati mellan de personer som studerade humanvetenskap och naturvetenskap. Focquaert et al. (2007) visade i sin studie att naturvetenskapsstudenter hade en kognitiv stil som var mer systemdriven medan humanvetenskapsstudenterna hade en mer empatidrivna stil. Både Focquaert et al. (2007) och Carroll och Kin Yung (2006) visade vidare att denna uppdelning även kunde göras mellan könen där männen var mer systemdrivna och kvinnorna mer empatidrivna. Focquaert et al. (2007) visade att män som läste naturvetenskapligt ämne hade allra lägst empati. Kvinnor som läste humanvetenskapligt ämne hade betydligt högre empati än alla män oberoende av utbildningsämne samt även högre än kvinnor som läste naturvetenskapligt ämne.

Ickes, Gesn och Graham (2000) visade att könsskillnader i undersökningar ofta beror på huruvida deltagarna vet att deras svar ska bedömas eller inte. Deras studie visade att kvinnor skattade sin empati högre om de blivit påmindas om att svaren skulle bedömas. Anledningen till detta tros vara att den kvinnliga stereotypa bilden aktiveras där kvinnor förväntas vara mer empatiska än män. Det var, enligt Ickes et al., deras motivation att framställas i god dager som gav de höga värdena av empati, inte empatin i sig. Motivation som orsak till människors förhöjda skattningar gällande empati stöds av Klein och Hodges (2001). De visade en tydlig könsskillnad då deltagarna observerades under kontrollerad miljö utan något slags gensvar från forskarna. När deltagarna däremot fick feedback eller ekonomisk ersättning för deltagandet visades inte längre någon skillnad mellan könen. Både män och kvinnor presterade som bäst vid erbjudande om ekonomisk ersättning, men även då feedback användes som motivation. Männen påverkades mest av motivation men också kvinnorna ansträngde sig mer vid motivation. Konstanten av Klein och Hodges studie är alltså att empati handlar minst lika mycket om motivation som förmåga.

Empati för djur

Swami, Furnham och Christopher (2008) konstaterade en könsskillnad när attityder mot djurförsök undersöktes. Kvinnor hade mer negativa attityder gentemot djurförsök än män. En förklaring till resultatet ansåg forskarna var att kvinnor är mer känslomässiga än män och mer bekymrade över frågor som involverar smärta och död. Män däremot är socialiserade att vara

maskulina och känslomässigt begränsade, vilket kan förklara männens mer positiva syn på djurförsök.

Pifer, Shimizu och Pifer (1994) fann också en könsskillnad i attityder mot djurförsök. Dock fann de även en skillnad mellan länder. I de europeiska länder som undersöktes var det de länder som var minst industrialiserade som var minst negativa till djurförsök. I de mindre industrialiserade länderna finns, enligt Pifer et al., en mer pragmatisk syn på djuren. Djur som människorna själva föder upp hamnar senare på det egna matbordet, medan djur i industrialiserade länder får namn, leksaker och blir som familjemedlemmar som sörs efter deras död.

Pifer et al. (1994) fann även att kvinnor och män skiljde sig i sättet de bemötte och behandlade djur. Kvinnor tenderade att vara mer empatiska, kunniga och omhändertagande gentemot djur. Orsaken till detta ansågs vara de könsroller män och kvinnor socialiseras till. Kvinnor får lära sig omhändertagande redan i barndomen då de ska leka med dockor. Män får inte utveckla denna förmåga i samma utsträckning. Enligt Pifer et al. var mer feminina män mer känslomässiga mot djur. Dessa män hade en könsroll som tilläts visa känslor på ett mer utvecklat sätt än män som blev uppfostrade till en mer traditionell mansroll.

Även Mathews och Herzog Jr. (1997) framhöll att personer som är känslomässiga och intuitiva har mer positiv syn på djur. Människor av denna typ tar beslut baserade på empati och känslomässig övertygelse och det är oftast kvinnor som tillhör denna personlighetstyp. Serpell (2004) beskrev också denna könsskillnad men gick vidare och förklarade att män ofta ser på djur beroende på vilken nytta de kan göra för antingen människan eller samhället. De som har denna syn på djur har oftast en mer negativ syn på djur i motsats till dem som har en känslomässig syn på djur.

Reid and Anderson (2009) fann att även utbildning hade betydelse för det känslomässiga bandet till hundar. De som hade högskole- eller universitetsexamen skattade sin relation med sina hundar betydligt starkare än de som bara hade gymnasieexamen. Även inkomst och relationsstatus visade sig ha betydelse. Kvinnor som var i någon form av relation, med hög inkomst och hög utbildning, skattade sin relation med sina hundar som allra starkast.

Det är inte bara människors personliga egenskaper som påverkar empatin för djur. Även djurens utseende och egenskaper har visats ha betydelse. Serpell (2004) beskrev att djur som betraktades som gulliga och/eller sårbara fick mer empati än de djur som inte betraktades ha dessa egenskaper. Också de djur som hade drag liknande dem hos människan fick mer empati. Westbury och Neumann (2008) beskrev en liknande tendens och menade att de djur som liknade människan fick mer empati än de som var helt olika människor. I deras studie påvisades att primater fick mest empati för att de liknade människan mest. Fyrfota djur fick också mycket empati och detta förklarades med evolutionsteorin. Människan har en gång i tiden gått på fyra ben och det var detta som gjorde att en liknelse med fyrfota djur upplevdes. Fåglar var det djur som fick minst empati och detta förklaras med att människan aldrig varit lik fåglar.

Barns empati

Decety och Jackson (2004) hävdade att empatiförmågan är medfödd men att empatin inte utvecklas automatiskt utan är beroende av medvetna val. De ansåg även, precis som Håkansson Eklund (2006) visat, att offret måste ses som ett subjekt snarare än objekt för att empatin skulle aktiveras.

Upright (2002) framhöll att barn utvecklar sin empati bäst genom modellinläring från personer i sin omgivning. Genom modellinläring lär sig barnen att det vanligtvis finns en mängd olika valmöjligheter till varje situation och att varje val leder till olika konsekvenser

Därefter får de lära sig att kunna använda denna medvetenhet till att kunna göra det bästa valet. Dock betonades att detta varken är en enkel eller snabb process. Små barns upplevelser av omvärlden är till en början väldigt egocentrisk men utvecklas sedan gradvis till att uppmärksamma även andra människors känslor och motiv.

Rollspel är, ansåg Upright (2002), ett värdefullt hjälpmedel för att barn ska kunna se en situation ur en annan persons perspektiv. Genom rollspel får barnet själv fantisera att han/hon är någon annan och ska se världen ur dennes ögon, men även hur denna person skulle reagera i olika situationer. Detta behöver inte vara avancerade övningar utan kan vara så pass enkla såsom en mamma som säger till sitt barn: - Hur skulle du känna om du var din syster och blev kallad fula namn? Denna typ av rollspel är, enligt Upright, väldigt kraftfull, förstärker barnens empatiförmåga samt får barn att tänka på konsekvenser av sitt handlande.

Zhou et al. (2002) beskrev att föräldrarnas känslomässiga beteende i hemmet hade betydelse för barns utvecklande av empatiförmågan. De betonade att en varm och uppmuntrande familjemiljö tillgodoser barns emotionella behov och därför i förlängningen även minskade deras självupptagenhet och gynnade empati. Zhou et al. visade att de barn som hade hög empati för negativa händelser hade färre problem än de som visade mindre empati. Barnen med hög empati för negativa händelser hade även högre social kompetens än de som hade låg, eller de som visade hög empati för positiva händelser.

Strayer och Roberts (2004) visade att barns aggressivitet är länkad till uppfostran. De barn som var aggressiva hade föräldrar som visade mindre empati och värme. Dessa föräldrar ställde även högre mognadskrav på sina barn och föräldrarollerna hade betydelse. I de aggressiva barnens hem var pappan ofta auktoritär och mamman använde ofta ånger eller skuld som uppfostransmetod. Strayer och Roberts betonade att högre mognadskrav inte nödvändigtvis behövde vara negativt. I kombination med empati och värme kan det vara positivt, men de aggressiva barnen hade istället de höga mognadskraven i kombination med lite empati och lite värme och därför blev resultatet negativt.

Sprinkle (2008) visade att barns empati utvecklas kontinuerligt och vid olika åldrar finns olika motiv till empatin. I Sprinkles studie som gjordes på ett behandlingshem för kriminella barn och tonåringar, hade de yngre barnen (de som var i 10-årsåldern) högre empati och lägre aggressivitet med motivet att få beröm av vårdarna och forskarna än de äldre intagna. Tonåringarna hade redan internaliserat egna sociala normer och de behövde förstå konsekvenserna av sitt handlande. Ju längre de var intagna desto mer lärde de sig att se världen ur andras perspektiv. Till sin hjälp använde behandlingshemmet hundar för att nå fram till barnen och tonåringarna.

Djurs påverkan på barns empati

På behandlingshemmets deltagare som Sprinkle (2008) undersökt upptäcktes att hundarna de använde i behandlingen kunde nå fram till även det mest motsträviga och problematiska barnet. Hundarna användes för att utveckla förmågan till empati, vänlighet och samarbete hos barnen. När barnet utvecklat dessa förmågor kunde det, enligt Sprinkle, även överföras till människor så att barnet kunde fungera bättre i sociala sammanhang. Sprinkle hävdade att det fanns skillnader mellan deltagarna som hade betydelse för hur mottagliga de var för behandlingen. De som fick ut mest av behandlingen på en eller flera program var flickor, små barn, barn som kom från en etnisk majoritet och de som kom från hem som hade hög socioekonomisk status. Flickorna utvecklades mest i programmet som utvecklade barnet att vara mindre våldsamt och aggressivt. Detta förklarades, enligt Sprinkle, med att flickorna blev socialiserade till att följa de könsroller som finns i samhället och i rollen som kvinna ingår

inte våld och aggressivitet. De små barnen var mer lättpåverkade och fungerade väldigt bra i antivåldsprogrammet och empatiutvecklingsprogrammet.

Melson, Peet och Sparks (1991) framhöll att lågstadiesbarn och mellanstadiesbarn hade ett starkare känslomässigt band till sina husdjur än förskolebarn. Med stigande ålder kan ett djur bidra med viktiga lärdomar och påverka beteenden som är relaterade till att fostra och ta hand om andra. En viktig faktor för ett barns band till ett husdjur visade sig vara om mamman arbetade. Ju fler timmar mamman arbetade desto starkare band till husdjuret. Barn som hade arbetande mödrar var också mer benägna att kalla sitt djur för en ”speciell vän” än de barn vars mödrar inte arbetade. Författarna menade att det kunde bero på att barn med arbetande mödrar var ensamma hemma i större utsträckning och att djuret då blev ett substitut för signifikanta vuxna och därför utvecklades ett starkt band till djuret. Melson et al. (1991) ansåg vidare att barnen med starka band till sina husdjur även hade färre beteendemässiga problem. Enligt lärare visade pojkar som hade starka band till sina djur bättre resultat i skolan än de pojkar som inte hade husdjur eller som hade svaga band till sitt djur. Även Paul och Serpell (1996) visade att själva förekomsten i sig av djur i hemmet inte hade någon betydelse på barnets beteende, utan det känslomässiga bandet som barnet hade till djuret var det betydelsefulla som även kunde leda till färre beteendemässiga problem.

En utvärdering har gjorts av ett program som ska utveckla barns empati för djur, och i förlängningen även människor. Programmet riktades mot barn i årskurs fyra och utvärderingen visade att de barn som hade genomgått programmet visade mer empati för både djur och människor än barnen i kontrollklassen. Barnens relation med deras egna husdjur visade sig också ha betydelse för deras empatiförmåga och författarna betonade att barns relation med djur är betydelsefullt och program som utvecklar barns empati för djur och människor bör uppmuntras. (Ascione & Weber, 1996)

Ytterligare en utvärdering har gjorts av Tissen, Hergovich och Spiel (2007) av tre olika träningsprogram som har till uppgift att utveckla socialt beteende, empati och minska aggression för barn i årskurs tre. Metoderna bestod av *social träning utan hundar*, *social träning med hundar* samt *närvaro av hundar utan social träning*. Oavsett program uppgav lärarna en utveckling av barnens sociala beteende. Detsamma gällde utvecklandet av empati, men denna utveckling var inte vara stabil över tid. *Social träning med hundar* fungerade bäst mot barnens aggressioner. Tissen et al. (2007) betonade att *social träning med hundar* visades vara den överlägsna träningsmetoden då förbättringar i barnens sociala beteende, empati och aggression skedde utan undantag i motsats till de andra metoderna som hade undantag. Dock finns negativa faktorer vid metoden social träning med hundar. För att denna metod ska fungera väl ska kontinuerliga övningar göras. Detta innebär att en tillgång till en hund och en tränare behövs samt att ekonomin i skolan tillåter denna kostnad. Varje övningstillfälle tar ca 90 min, vilket vissa skolor anser vara för mycket. Problematiken med allergiska barn är också en negativ faktor. Dock betonade författarna att även den sociala träningen utan hundar fungerade väl, men inte lika väl som den som inkluderade hundar.

Människors empati för djur

I Experiment 1 i Angantyr (2009) studie som undersökte människors empati för människor och djur, visades en könsskillnad. Varje deltagare fick, i den studien, läsa en berättelse där antingen en man, kvinna, hund eller katt för illa. Männen hade relativt låg empati för alla offer. Kvinnorna däremot hade minst empati för en man, lite mer för kvinna och betydligt högre för en hund eller en katt. Allra högst empati hade kvinnorna för hund.

Angantyr (2009) andra experiment undersökte om kvinnor känner mer empati för en hundvalp än ett barn. Samma berättelse som i Experiment 1 användes men offren varierade i

denna studie mellan ett barn och en hundvalp. Resultatet visade att hundvalpen och barnet fick relativt mycket empati av kvinnorna.

REDE-projektet

REDE-projektet (Respekt, Empati, Djur, Etik) är ett samarbetsprojekt mellan de politiskt och religiöst obundna organisationerna Djurskyddet Sverige och Svenska djurskyddsföreningen. Syftet med projektet är att alla barn i Sverige ska utveckla empati, medvetenhet för andras känslor och ett respektfullt synsätt gentemot djur och natur. För att uppnå detta har projektet utvecklat 11 övningar och aktiviteter där barnen får träna sin empatiska förmåga, sitt tänkande kring olika livsfrågor samt även få en möjlighet att utveckla sina egna åsikter och kunna uttrycka dem. Övningarna är anpassade till läroplanen för den svenska grundskolan och kan användas i ett flertal olika undervisningsämnen. Varje övning har ett tydligt syfte, mål och förväntning och efter varje övning görs en utvärdering för att hjälpa läraren att se barnens utveckling. (se www.rede.se)

Den här undersökningen

Den här undersökningen består av två experiment. Experiment 1 är en fortsättning på Angantyr (2009) studie som fann att barn och hundvalp väcker ungefär lika mycket empati hos kvinnor. I den studien var det obestämt vilken ålder på barnet som deltagarna hade fantiserat om då de besvarade enkäten. Det kan tänkas spela roll om offret är till exempel 18 år, 10 år eller en bebis. Därför är syftet med Experiment 1 att undersöka om en bebis väcker mer empati än ett barn och en hundvalp.

Experiment 2 bygger vidare på Experiment 1 och testar empati för hundar hos barn. Mer precist undersöks om barns empati kan utvecklas genom intervention i form av empatiprojektet REDE. I experimentet jämförs elever i en klass som använt projektets övningar med elever i en klass som inte använt övningarna.

Experiment 1

Frågeställningar och hypoteser

I Experiment 1 mättes människors empati för olika typer av offer i en svår situation. Följande frågeställningar undersöktes:

- (1) Känner människor lika mycket empati för ett barn, en bebis och en hundvalp som är i en lika svår situation?
- (2) Känner kvinnor mer empati än män? I linje med Angantyr (2009) förväntas kvinnor känna mer empati än män.
- (3) Känner föräldrar mer empati än andra för barn och djurägare mer empati än andra för hund? Hypotesen är, i linje med Eklund, Andersson-Stråberg och Hansen (2009), att personer med egna barn känner mer empati för barn och bebis än personer som inte har barn. Likaså förväntas de som har hund känna mer empati för en hundvalp än andra djurägare eller dem som inte har djur.

Metod

Deltagare

Deltagarna i experimentet bestod av psykologistudenter och ingenjörstudenter vid Mälardalens högskola. Både psykologistudenter och ingenjörstudenter inkluderades för att få bredd på deltagarna. Av de sammanlagt 130 enkäterna läste 55 deltagare psykologikurser och 75 deltagare ingenjörskurser. Deltagarnas ålder varierade mellan 19 år och 47 år ($M = 23.81$, $sd = 5.4$).

Fördelningen mellan könen var jämn på så sätt att det var 65 män och 65 kvinnor. Bland psykologistudenterna var det 14 män och 41 kvinnor medan det bland ingenjörstudenterna var 51 män och 24 kvinnor. Av dem som läste om barn eller bebis hade 16% egna barn och 7% bonusbarn. Av dem som läste om hundvalpen hade en större andel haft djur tidigare än som har djur idag (se Tabell 1). Inget externt bortfall förekom men enstaka internt. Ingen ersättning utgick.

Tabell 1

Andel i procent som har/haft hund eller annat djur bland deltagarna som läste om hundvalpen.

	Idag	Tidigare
Hund	14%	29%
Annat djur	24%	51%

Material och procedur

Ett mejl sändes till ansvariga lärare för kurserna. I mejlet förklarades syftet med studien och en förfrågan framfördes om experimentledaren kunde få samla in enkäter vid ett föreläsningstillfälle. Då godkännande gavs bestämdes en dag och tid. Vid det överenskomna föreläsningstillfället delades enkäterna ut av experimentledaren. Enkäten bestod av en kort information om att deltagande var frivilligt, anonymt samt att syftet skulle tillkännages först i efterhand. Detta, samt att resultatet endast skulle komma att användas i forskningssyfte och att de hade möjlighet att avbryta närsomhelst, informerades deltagarna även om muntligt innan enkäten delades ut.

Berättelsen som deltagarna fick läsa var en berättelse som tidigare konstruerades av Angantyr (2009). I berättelsen finner en polispatrull ett offer som visat sig blivit misshandlat. Alla deltagare fick läsa samma berättelse bortsett från att offren varierade mellan ett barn, en bebis eller en hundvalp. Varje deltagare fick läsa endast en version av berättelsen. Versionen där polispatrullen finner ett barn som blivit misshandlat löd:

Under en patrullrunda runt centrala Västerås en kväll får två poliser se att någonting ligger på en gräsmatta i stadsparken. När de kommer närmare ser de att det är *ett medvetslöst barn* som ligger livlös på marken. *De ringer ambulans som kommer inom några minuter. Läkarna konstaterar att barnet blivit sparkad eller slagen över kroppen så några revben knäckts och punkterat ena lungan. Inga vittnen finns till händelsen.*

De kursiverade orden markerar var ändringar gjorts beroende på om offret var ett barn, en bebis eller en hundvalp. Berättelserna om ett barn och en bebis var likadana förutom variation av offer. Berättelsen om hundvalpen (se Appendix A) beskrev, istället för att ambulans hämtade offret och läkare konstaterade misshandeln, hur polismännen skjutsade hundvalpen till djursjukhus där veterinär konstaterar att hundvalpen blivit misshandlad.

Efter att deltagarna läst respektive berättelse skattade de sina känslor på Batsons et al. (2007) empatiskala (se Appendix A) som översattes till svenska av Persson och Ståhl (2009). Empatiskalan bestod av 16 känslor som efterföljs av en sjugradig skala där deltagarna skattade varje känsla från 1 (inte alls) till 7 (extremt). Känslorna *sympati*, *medkänsla*, *värme*, *medlidande*, *berörd* och *ömhet* var indikatorer på empati (Cronbach's alpha = .89). Dessa känslor varvades med de övriga 10 känslorna, som endast fungerade som utfyllnadskänslor, för att inte deltagarna skulle förstå vad som mättes. Utfyllnadskänslorna bestod bland annat av *ängslig*, *upprörd* och *bedrövad*.

Frågor om kön och ålder fick deltagarna svara på oberoende av berättelseversion. De som läste versionen av berättelsen där ett barn eller en bebis blivit misshandlad fick även svara på om de hade egna barn eller bonusbarn/styvbarn. Deltagarna som läst versionen av berättelsen där en hundvalp blivit misshandlad fick svara på om de har/haft djur samt vad för slags djur. Efter insamlandet av enkäterna tillkännagavs syftet samt att olika versioner förekom.

Resultat

Av de sex empatikänslorna skattade deltagarna högst på känslan *medlidande* när det gällde empatin för barnet och lägst på känslan *värme*. För bebiserna skattade deltagarna högst på känslan *berörd* och lägst på känslan *ömhet*. För hundvalpen skattade deltagarna högst på känslan *medlidande* och lägst på känslan *ömhet* (se Tabell 2).

Tabell 2

Medelvärden (och standardavvikelser) på känslorna som indikerar empati uppdelat på Barn/Bebis/Hundvalp

Empatikänslor	Barn	Bebis	Hundvalp
Berörd	5.50 (1.44)	5.76 (1.43)	5.12 (1.69)
Sympati	5.67 (1.36)	5.24 (1.80)	5.12 (1.76)
Medlidande	5.68 (1.22)	5.72 (1.44)	5.19 (1.74)
Värme	3.51 (2.09)	3.78 (2.12)	3.52 (2.02)
Ömhet	3.98 (2.04)	3.74 (1.78)	3.50 (1.86)
Medkänsla	5.55 (1.44)	5.39 (1.58)	4.72 (1.80)

Not. Skalan gick från 1(inte alls) till 7(extremt).

Empati beroende på offer, kön och utbildning

För att testa frågeställningen om människor känner mer empati för en hundvalp än för ett barn eller en bebis utfördes en tvåvägs variansanalys (man/kvinna x barn/bebis/hundvalp). Resultatet visade en skillnad mellan könen, $F(1, 124) = 14.48, p < .01$, ingen skillnad mellan versionerna av berättelsen, $F(2, 124) = 2.13, p = .12$ och ingen interaktionseffekt av kön och version av berättelsen, $F(2, 124) = .43, p = .65$. Resultatet av ett t-test visade en skillnad mellan könen, $t(128) = -3.74, p < .01$. (se Tabell 3).

Tabell 3

Medelvärden (och standardavvikelser) i empati för Barn/Hundvalp/Bebis uppdelat på kön

	<i>n</i>	Barn	Bebis	Hundvalp	Totalt
Män	65	4.73 (1.28)	4.58 (1.31)	3.94 (1.60)	4.43 (1.43)
Kvinnor	65	5.37 (1.12)	5.42 (1.14)	5.10 (1.37)	5.30 (1.21)
Totalt	130	5.02 (1.24)	5.03 (1.28)	4.53 (1.58)	4.86 (1.39)

Not. Skalan gick från 1(inte alls) till 7(extremt).

För att testa skillnader mellan psykologistudenter och ingenjörstudenter gjordes en tvåvägs variansanalys (man/kvinna x barn/bebis/hundvalp x psykologi/ingenjör). Resultatet visade återigen en huvudeffekt av kön, $F(1, 118) = 7.13, p < .01$, ingen skillnad mellan versionerna av berättelsen, $F(2, 118) = .50, p = .61$ och ingen signifikant skillnad mellan de två utbildningarna, $F(1, 118) = 1.77, p = .19$. Det fanns ingen interaktionseffekt av kön och version av berättelse, $F(2, 118) = .01, p = .99$, kön och utbildning, $F(1, 118) = .99, p = .32$, version av berättelse och utbildning, $F(2, 118) = .84, p = .43$, och inte heller någon interaktionseffekt av kön, version av berättelsen och utbildning, $F(2, 118) = 2.18, p = .12$. Resultatet av ett t-test visade en skillnad mellan könen, $t(128) = -3.74, p < .01$. Ett t-test gjordes också för att testa om det fanns någon skillnad mellan de två utbildningarna. Det visade en signifikant skillnad mellan utbildningarna, $t(128) = 2.63, p = < .05$. Psykologistudenterna (5.23) hade i t-testet, men inte i variansanalysen, signifikant mer empati än ingenjörstudenterna (4.60).

Empati beroende på egna barn

För att testa om deltagarnas egna barn har inverkan på empatin för barn eller bebis gjordes ett t-test. Resultatet visade en skillnad, $t(85) = 3.25, < .05$ (se Tabell 4). Ett t-test gjordes även för att testa skillnader i empati mellan de som har bonusbarn och de som inte har det. Resultatet visade ingen skillnad $t(81) = 1.01 = .32$.

Tabell 4

Medelvärden (och standardavvikelser) i empati för Barn/Bebis uppdelat på Egna barn och Bonusbarn

	<i>n</i>	Egna barn	<i>n</i>	Bonusbarn
Ja	14	5.97 (.79)	6	5.53 (1.19)
Nej	73	4.84 (1.25)	77	4.98 (1.28)
Totalt	87	5.03 (1.25)	83	5.02 (1.27)

Not. Skalan gick från 1(inte alls) till 7(extremt).

Empati beroende på egen hund

För att se om tidigare innehav av hund påverkar empatin för hundvalpen gjordes ett t-test. Resultatet visade en skillnad, $t(40) = 2.40 < .05$ (se Tabell 5). Ytterligare ett t-test gjordes för att testa skillnader mellan att ha haft annat djur under uppväxten och att inte ha haft det. Resultatet visade ingen skillnad $t(39) = .44 = .66$.

Tabell 5

Medelvärden (och standardavvikelser) i empati för Hundvalp uppdelat på Hund idag och Hund tidigare

	<i>n</i>	Hund idag	<i>n</i>	Hund tidigare
Ja	6	5.79 (.81)	12	5.42 (1.19)
Nej	36	4.27 (1.57)	30	4.18 (1.63)
Totalt	42	4.49 (1.57)	42	4.54 (1.61)

Not. Skalan gick från 1(inte alls) till 7(extremt).

Diskussion

Resultatet visade att de kvinnliga deltagarna hade mer empati för alla offer. Det visade sig inte ha någon betydelse för empatin vilken utbildning deltagarna hade. Ingen signifikant skillnad mellan barn, bebis eller hundvalp fanns. Föräldrar visade mer empati för barn/bebis än de som inte hade barn. Likaså visade hundägare mer empati för hundvalpen än de som inte hade egen hund.

Batson et al. (2005) visade att ett barn, en hund eller en valp fick mer empati än en annan student av de kvinnliga deltagarna. Detta tolkades som att den mänskliga impulsen att ta hand om och skydda en avkomma aktiverades, men att den även kan appliceras på främmande offer beroende på hur mycket offret ifråga väcker impulsen. I Experiment 1 uppstod ingen skillnad i empati mellan offren i berättelserna, vilket kan tolkas som att alla offer har väckt impulsen hos deltagarna att skydda och vara omhändertagande ungefär lika mycket.

Enligt Serpell (2004) får de djur som anses vara gulliga och sårbara mer empati än djur som inte erhåller sådana egenskaper. I denna studie har ingen utseendemässig beskrivning av hunden inkluderats i berättelsen. Om deltagarna har föreställt sig en hund som anses vara gullig och sårbar kan detta ha påverkat resultatet.

Fouquaert et al. (2007) anser att det, förutom könsskillnad, även finns en skillnad i empati mellan de personer som studerar humanvetenskap och naturvetenskap. De hävdar att humanvetenskapsstudenter är mer empatidrivna och naturvetenskapsstudenter mer systemdrivna. I Experiment 1 påvisades ingen sådan skillnad mellan studenterna i variansanalysen, men i t-testet. Psykologistudenterna hade där mer empati än ingenjörstudenterna. Detta resultat måste dock tolkas med försiktighet utifrån det faktum att det var en skev könsfördelning i studentgrupperna.

Ett flertal studier (se exempelvis Melson et al., 1991; Paul & Serpell, 1996) har visat att barns relation med hundar har en betydande roll för barnens känslomässiga utveckling och beteende. Därför kan tänkas att deltagarna i Experiment 1 haft betydelsefulla relationer till de hundar de haft under uppväxten och att det har påverkat deras empati för djur även i vuxen ålder då det var signifikant skillnad mellan de som haft hund och de som inte haft det.

Att vara förälder visade sig också vara en betydande faktor för empatiförmågan. De som hade egna barn hade betydligt mer empati för barnet och bebisen än de som inte hade egna barn. Eklund et al. (2009) anser att människor känner mer empati för ett offer om de kan identifiera sig med situationen på något sätt. Det kan tänkas att de deltagare som har egna barn lättare kan sätta sig in i situationen och föreställa sig hur de skulle känna sig om det var deras eget barn som var offret i berättelsen och därför känner mer empati.

En eventuell svaghet i Experiment 1 är känslorna i Batson et al. (2007) empatiskala som översatts av Persson och Ståhl (2009). Det finns en möjlighet att känslorna inte är optimalt översatta från engelskan. Vissa deltagare hade svårt att förstå vad som menades med exempelvis orden *deltagande* och *värme* och därför finns en möjlighet att denna problematik kan ha påverkat resultatet. Det bör även tas i beaktande att berättelserna endast är fiktiva. En

verklig händelse kan tänkas ge annorlunda resultat. En annan aspekt att testa i framtida forskning är om resultatet skulle bli detsamma om berättelsen var av positiv art istället för negativ.

En viktig faktor som bör undersökas är *varför* människor verkar känna lika mycket empati för ett barn, en bebis och en hundvalp. Det skulle även vara intressant att se om resultatet blir detsamma om deltagarna får veta i förväg att de får olika offer. På det sättet får de väga offren mot varandra.

I Experiment 1 framkom att ett barn, en bebis och en hundvalp får ungefär lika mycket empati. Kvinnor känner mer än män samt att egna barn och hundar ger en positiv effekt på empati. Det är tydligt att inte bara människor utan även hundar har status i det svenska samhället, kanske till och med på barns och bebisars nivå. Frågan är om den empati människor känner för hundar är given eller kan påverkas och utvecklas genom intervention i form av empatiträning.

Experiment 2

Frågeställningar och hypoteser

Experiment 2 gjordes på REDE-projektet för att testa effekter av projektet på empati men även för att få större förståelse för utvecklingen av barns empati. Experiment 2 undersökte mer precist följande frågeställningar:

- (1) Känner barn som genomfört REDE-projektets övningar mer empati för hunden än barn som inte använt övningarna? Hypotesen är att barn som använt REDE-projektet känner mer empati.
- (2) Känner flickor mer empati än pojkar? I linje med Angantyr's (2009) studie på vuxna personer, antas även barn visa en könsskillnad där flickorna har mer empati än pojkar.
- (3) Har barn med egna husdjur mer empati än barn som inte har husdjur? I linje med Paul och Serpell (1996) förväntas barn som har hund hemma ha mer empati än de som inte har det.

Metod

Deltagare

För att prova ut mätinstrumentet och proceduren utfördes en pilotstudie. I pilotstudien ingick sju elever från Olberga skola i Botkyrka kommun (fyra pojkar och tre flickor). Deltagarna i huvudexperimentet var 38 barn vid Malmsjö skola i samma kommun, 23 elever gick i årskurs tre (experimentklass) och 15 i årskurs fyra (kontrollklass). 18 elever var pojkar och 20 flickor (se Tabell 6). Deltagarnas ålder var 9-11 år ($M = 9.95$, $sd = .77$). 29% hade hund hemma och 45% annat djur. En enkät räknades som bortfall då svaren var orimliga. Ingen ersättning gavs till barn, föräldrar eller lärare för deltagandet.

Tabell 6
Könsfördelning i experimentgrupp och kontrollgrupp

	Experiment- grupp	Kontroll- grupp	Totalt
Pojkar	12	6	18
Flickor	11	9	20
Totalt	23	15	38

Material och procedur

Malmsjö skolas tredje klass valdes ut som experimentklass då de använt alla REDE-projektets 11 övningar över en kontinuerlig period, med en övning per vecka. Vid telefonkontakt med skolan beslutades att även kontrollklasser skulle erhållas vid skolan, men då alla elever vid årskurs tre hade genomfört övningarna fick istället årskurs fyra fungera som en kontrollgrupp då de inte genomfört någon av projektets övningar. Vid val av kontrollgrupper var likvärdigheten med experimentgruppen förstas av största vikt. Faktorer som ålder, kön, etnicitet och socioekonomisk status togs in i bedömningen. Beslutet att använda årskurs fyra som kontrollgrupp grundades på att faktorerna kön, etnicitet och socioekonomisk status var likvärdig. Användandet av äldre elever som kontrollklass ansågs förstas rimligare än att använda yngre. Om resultatet på experimentet skulle visa att de elever som använt projektets övningar visar mer empati än kontrollgrupperna har risken att skillnaden beror på mognad och ålder minimerats.

Ungefär en vecka före undersökningen fick barnen ta med sig brev hem till målsman för påskrift. I brevet förklarades syftet med undersökningen, proceduren, att barnens svar är konfidentiella och att resultatet endast kommer att användas i forskningssyfte. Det förklarades även att det är barnens spontana svar som är av största vikt och att föräldrarna därför inte skulle berätta för barnet vad som står i brevet. Den påskrivna talongen gav barnen till läraren som vid undersökningstillfället gav dessa till experimentledaren. De barn som inte hade en påskrivna talong fick inte delta eller närvara vid undersökningen.

Enkäten som användes grundar sig på Batsons (2007) empatiskala men anpassades för barn med hjälp av en pedagog som arbetat med lågstadieskolor i cirka 35 år. Alla barn fick varsin enkät (se Appendix B) och experimentledaren gick tillsammans med barnen igenom den.

Enkäten bestod av en bild på en hund av rasen Basset hound som hade bandage på vänster framben (se Appendix B). Experimentledaren läste upp en fiktiv berättelse, uppdiktad för experimentet, om hur hunden på bilden brutit benet efter att ha blivit påkörd:

Buster var en riktigt glad liten hund som tyckte väldigt mycket om bollar. En dag när han var ute och gick med sin matte på trottoaren gick de förbi en skola där de spelade brännboll. Plötsligt så kom en boll farande mitt framför Buster. Han blev jätteglad och slängde sig efter bollen som studsade ut på bilvägen bredvid dem. Busters matte hann inte reagera utan tappade kopplet och pang sa det så hade Buster blivit påkörd av en bil som kommit i hög fart på vägen. Buster fick åka till veterinären där de såg att han hade brutit ett ben. Buster fick gips och ett bandage och fick åka hem dagen efter, men det var inte samma glada Buster som kom hem. Han hade jätteont i benet och han kunde inte gå så bra med det stora gipset på benet. På bilden ligger han i mattes famn och är ledsen för att han inte kan leka med sina bollar som ligger ute i trädgården.

Barnen besvarade först frågor om ålder och kön. De efterföljande fyra frågorna bestod av känslorna *glad*, *ledsen*, *medlidande* och *sympati*, som var och en skulle skattas på en sjugradig skala mellan 1 (inte alls) till 7 (våldigt mycket). Orden *ledsen*, *medlidande* och *sympati* indikerar empatiska känslor. Ordet *glad* inkluderades för att det inte skulle vara uppenbart att empati mättes. Experimentledaren förklarade tydligt varje ord allteftersom samt hur skalan skulle fyllas i. Barnen blev även informerade om att de inte kunde fråga experimentledaren om någonting under ifyllandet av enkäten eftersom det då finns risk att de olika grupperna får olika information. Om barnen inte förstod något av orden blev de ombudda att gissa hellre än att hoppa över frågan.

Den andra delen av enkäten bestod av handlingar som barnen skulle vilja göra för/mot hunden. Handlingarna var: *klappa*, *slå*, *krama*, *nypa*, *ge godis* och *dra i svansen*. Dessa handlingar graderas på en sjugradig skala mellan 1 (inte alls) till 7 (våldigt mycket). Handlingarna *klappa*, *krama* och *ge godis* indikerar empatiska handlingar och de övriga orden inkluderades för att det inte skulle vara uppenbart vad som mättes. Beslutet att inkludera negativa handlingarna var dels för att barn som hade sådana önskningar skulle få uttrycka det, men även för att barnen skulle bli tvungna att tänka till när de svarade så att de inte skulle svara exempelvis 7 (våldigt mycket) på allt. De empatiska känslorna och de empatiska handlingarna tillsammans fungerade som mätinstrument för empati (Cronbach's alpha = .84). Slutligen fick barnen ange om de hade husdjur hemma och vad för slags djur det i så fall var. Efter att enkäterna samlats in förklarades syftet med experimentet.

Det upptäcktes vid pilotstudien att barnen hade svårt att förstå skalans funktion då inte varje siffra hade en beskrivning. Barnen i pilotstudien svarade antingen 1 (inte alls) eller 7 (våldigt mycket) då endast de siffrorna hade bokstavlig beskrivning. Vid de två undersökningstillfällena skrev därför experimentledaren upp skalan på tavlan och satte namn på varje siffra: 1 (inte alls), 2 (Lite), 3 (ganska lite), 4 (mitt emellan), 5 (ganska mycket), 6 (mycket), 7 (våldigt mycket). Barnen hade då mycket lättare att förstå skalans funktion och utnyttjade alla skalstegen.

Resultat

Av de sex känslor/handlingar som mätte empati gav barnen högst värden på känslan *sympati* och lägst värde på känslan *ledsen*. För känslorna/handlingarna som inte mätte empati angav deltagarna högst värde på känslan *glad* och lägst värde på handlingen *dra i svansen* (se Tabell 7). För att testa om känslan *glad* har någon typ av samband med empati gjordes en variansanalys. Eftersom de flesta deltagare hade satt en etta på glädje dikotomiserades den variabeln. Glädje hade en signifikant effekt på empati på så sätt att de som inte kände någon glädje hade mer empati (5.86), än de som kände glädje (4.82), $F(1, 34) = 5.10, p < .05$.

Tabell 7

Medelvärden (och standardavvikelser) på känslorna/handlingarna som indikerar empati samt de känslor/handlingar som inte indikerar empati

Empatikänslor		Övriga känslor/ handlingar	
Ledsen	4.70 (2.27)	Glad	1.76 (1.32)
Medlidande	5.57 (1.80)	Slå	1.08 (.49)
Sympati	6.11 (1.69)	Nypa	1.08 (.36)
Klappa	5.82 (1.50)	Dra i svansen	1.05 (.32)
Krama	5.32 (1.85)		
Ge godis	5.38 (1.92)		

Not. Skalan gick från 1(inte alls) till 7(extremt).

För att testa om REDE-projektet har effekt på pojkars respektive flickors empati för hundar och om det finns könsskillnad i empati gjordes en 2(experiment/kontroll)x2(pojke/flicka)-variansanalys. Resultatet visade ingen signifikant skillnad mellan experimentgruppen och kontrollgruppen, $F(1, 34) = .12, p = .74$. (se Tabell 8). Mellan könen fanns en tendens till skillnad, $F(1, 34) = 3.08, p = .09$. (se Tabell 8). Resultatet av t-test visade ingen signifikant skillnad mellan experimentgrupp och kontrollgrupp, $t(36) = .12, p = .90$, men en tendens till skillnad mellan könen, $t(36) = -1.48, p = .15$.

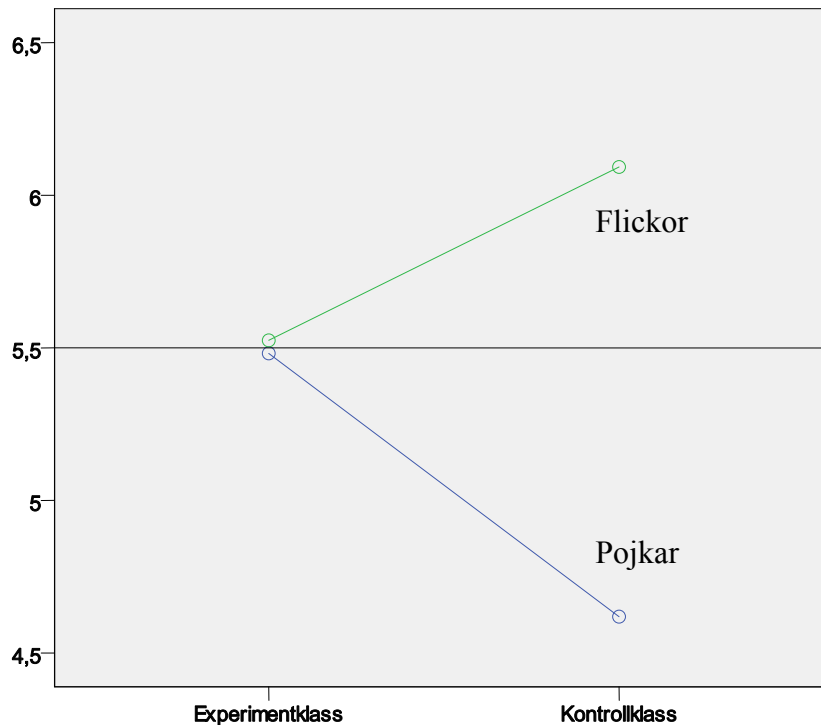
Tabell 8

Medelvärden (och standardavvikelser) i empati för hund uppdelat på Experimentgrupp/Kontrollgrupp och kön

	<i>n</i>	Pojkar	Flickor	Totalt
Experimentgrupp	23	5.48 (1.15)	5.52 (.96)	5.50 (1.03)
Kontrollgrupp	15	4.62 (2.27)	6.09 (.78)	5.45 (1.72)
Totalt	38	5.15 (1.67)	5.78 (.91)	5.48 (1.34)

Not. Skalan gick från 1(inte alls) till 7(väldigt mycket).

Det fanns en tendens till interaktionseffekt av experimentgrupp/kontrollgrupp och kön, $F(1, 34) = 2.75, p = .11$. Tendensen till interaktion innebar att flickorna i kontrollgruppen tenderade att ha högre empati än flickorna i experimentgruppen, medan de REDE-tränade pojkarna i experimentgruppen högre empati än pojkarna i kontrollgruppen (se Figur 1).

Figur 1. Medelvärden i pojkarnas och flickornas empati för hunden i experimentklass och kontrollklass. Skalan gick från 1 till 7.

För att testa om hund hemma har påverkan på empatin, gjordes ett t-test. Det fanns ingen signifikant effekt av att ha hund hemma, $t(36) = .94, p = .36$ (se Tabell 9).

Tabell 9

Medelvärden (och standardavvikelser) i empati för hund uppdelat på Hund hemma och kön

	<i>n</i>	Pojkar	Flickor	Totalt
Hund hemma	11	5.39 (2.10)	6.14 (.89)	5.80 (1.52)
Inte hund hemma	27	5.05 (1.56)	5.63 (.90)	5.35 (1.27)
Totalt	38	5.15 (1.67)	5.78 (.91)	5.48 (1.34)

Not. Skalan gick från 1 (inte alls) till 7 (väldigt mycket).

Ytterligare ett t-test gjordes för att se om det finns skillnad i empati mellan de barn som har annat djur än hund hemma och de som inte har annat djur hemma. Resultatet visade ingen skillnad $t(36) = -1.31, p = .20$.

Diskussion

Resultatet visade att REDE-projektet kan ha haft effekt på pojkarna, men inte på flickorna. Sprinkle (2008) framhåller att det är yngre barn samt flickor som är mer mottagliga för empatiutvecklingsprogram. REDE-projektet har i första hand riktat in sig mot barn i lågstadieåldern och enligt Sprinkles forskning är det den bästa åldern att kunna nå fram till barnen. I Experiment 2 hade flickorna i kontrollgruppen mer empati än flickorna i experimentgruppen. Detta skulle kunna tolkas som att flickorna med åldern blir mer och mer socialiserade till de könsroller som finns i samhället. I den kvinnliga könsrollen ingår omhändertagande och empati (Pifer et al., 1994), och kontrollgruppens högre grad av empati kan därför förklaras med att de äldre flickorna kommit längre i sin utveckling än de yngre flickorna.

Experimentgruppen, alltså de yngre pojkarna, hade mer empati än de äldre pojkarna i kontrollklassen. Då klasserna, förutom ålder och genomgång av REDE-projektet, var så likvärdiga som möjligt kan skillnaden mellan grupperna förmodligen förklaras med att projektet haft viss effekt.

Melson et al. (1991) visade att skolbarn har starkare band till sina husdjur än förskolebarn och att relationen med djuret är betydelsefullt för barnets sociala beteende. Melson et al. betonar även att djur kan bidra med viktiga lärdomar som handlar om att ta hand om andra. I Experiment 2 visades ingen markant skillnad mellan de barn som hade hund och de som inte hade det även om medelvärdena gick i samma riktning som i Melsons studie.

Den främsta begränsningen i undersökningen är det låga antalet deltagare. Dock var detta ett övervägande mellan likvärdigheten och storleken på urvalsgrupperna. Om andra skolor hade inkluderats i experimentet skulle det vara svårt att visa att det just varit projektet som påverkat skillnaden mellan experimentgrupp och kontrollgrupp. Malmsjö skola var den enda skolan som uppgett att de använt projektets alla övningar, samt använt dem kontinuerligt. Andra skolor uppgav att de använt övningarna då tid funnits i övriga skolarbetet och att de inte heller använt alla övningar. En annan faktor som kunnat bli problem är att deltagarklientelet skilt sig åt på faktorerna etnicitet och socioekonomisk status om andra skolor inkluderats och därför ansågs att endast undersöka Malmsjö skolas elever som den bästa lösningen.

Det skulle vara givande att göra en longitudinell studie för att testa om den eventuella effekten av projektet finns kvar över ett längre tidsspann. I framtida test av REDE är det viktigt att variera hundras såväl som situation.

Generell diskussion

Sammantaget har det i denna studie visats att kvinnor och flickor är hundens bästa vän, att REDE-projektet eventuellt har viss effekt på pojkar och att uppväxt med hundar har samband med empati. Ett barn, en bebis och en hundvalp fick lika mycket empati i Experiment 1. Hypoteserna i denna studie har delvis fått stöd. Hypoteserna att kvinnor har mer empati än män och föräldrar mer empati för barn och bebis än de som inte har egna barn fick stöd. Likaså hade hundägare mer empati för hundvalpen än de som inte hade hund. I Experiment 2 fick hypotesen delvis stöd. Resultatet visade en tendens till att REDE-tränade pojkar har högre grad av empati än pojkar som inte använt övningarna, men att det inte haft någon effekt på flickorna.

Enligt Håkansson Eklund (2006) måste ett offer betraktas som ett subjekt snarare än ett objekt för att väcka empati. I båda experimenten i denna studie verkar deltagarna, och då särskilt kvinnorna/flickorna, ha betraktat offren som subjekt då de kände hög empati för alla offer. Det finns flera tänkbara förklaringar till varför djur får mycket empati, och särskilt från kvinnor. Pifer et al. (1994) hävdar att skillnaden i empati mellan män och kvinnor beror på de könsroller som finns i samhället. Kvinnor får lära sig omhändertagande redan i barndomen då de vanligtvis uppmuntras att leka med dockor medan män uppfostras till en stereotyp mansroll som innebär att vara restriktiv med att visa känslor. Trots att studien av Pifer et al. (1994) gjordes i mitten på 90-talet kan tänkas att könsrollerna som visades finns kvar i samhället än idag. Både männen/pojkar och kvinnorna/flickorna kan då tänkas följa dessa könsroller och detta kan vara en anledning till könsskillnaden som ses i resultatet. En longitudinell studie krävs för att testa om pojkar utvecklas till maskulina män som är känslomässigt restriktiva. Både Swami et al. (2008) och Pifer et al. (1994) påpekar att kvinnor är mer negativa till djurförsök än män. Swami et al. (2008) anser att detta kan bero på att kvinnor är mer bekymrade över frågor som involverar smärta och död än vad män är. Det kan tänkas att denna teori kan appliceras på alla offer. Offren har blivit misshandlade i Experiment 1 och påkörts i Experiment 2, vilket tydligt involverar stark smärta, och därför kan förklara kvinnornas/flickornas högre grad av empati än männens/pojkar.

Till skillnad från i Klein och Hodges (2001) studie som visade att empati kan ökas genom feedback och ekonomisk ersättning verkar inte sådana mekanismer ha aktiverats i Experiment 1 och 2 då ingen motivation av sådant slag inkluderades. Däremot kan de kvinnliga deltagarna ha påverkats av att svaren kommer att bedömas, precis som Ickes et al. (2000) framhållit, och för att framstå i god dager skattat högre än vad de egentligen kände, vilket kan ha bidragit till könsskillnaden.

Enligt Focquaert et al. (2007) har psykologistudenter mer empati än ingenjörstudenter. Detta visade sig inte i den här undersökningen, men det kan ha berott på att könsfördelningen i grupperna inte var jämn. Vidare forskning krävs för att testa eventuell skillnad mellan studentgrupperna.

Genomgående i studien verkar hundar ha hög status både bland de vuxna deltagarna och bland barnen. Serpell (2004) hävdar att djur som anses vara gulliga eller sårbara får mer empati än djur som inte besitter dessa egenskaper. Både offret i Experiment 1 och 2 befinner sig i en negativ och sårbar situation. Detta kan ha bidragit till den höga empati som offren fått. Det skulle därför vara viktigt att undersöka om en positiv situation ger liknande resultat.

Även om skillnaderna mellan experimentgrupp och kontrollgrupp i Experiment 2 inte var signifikant ses ändå en tendens till att projektet haft effekt på pojkarna. Det har visats att empatiprojekt kan utveckla barns empati (se exempelvis Sprinkle, 2008; Tissen et al., 2007). Flickorna verkar utveckla sin empati på egen hand medan pojkarna verkar behöva hjälp. Kan REDE-projektet användas till att ge pojkarna denna ”knuff” i rätt riktning kanske vi i framtiden inte ser den markanta könsskillnad som visades bland de vuxna personerna i

Experiment 1. Det finns då även möjlighet att fånga upp de barn som visar brist på empati och arbeta extra med dem så att de kan utvecklas till mer medkännande samhällsmedborgare.

I Experiment 1 hade de som vuxit upp med hundar betydligt mer empati än de som inte gjort det. I Experiment 2 var det inte lika tydligt att uppväxt med hund har effekt. Det kan tänkas att effekten av att ha hund inte visar sig omedelbart utan först i vuxen ålder. Vidare forskning krävs för att testa detta.

Den viktigaste frågan är förstås vad exakt det är i REDE-träningen som eventuellt gett pojkarna en ”knuff” i empatisk riktning. Även om det kan finnas komplexa förklaringar är den förklaring som ligger närmast till hands att det handlar om den ökade medvetenheten om andras känslor. I REDE-materialet finns ett antal övningar som syftar till att öka barnens medvetenhet för djurs känslor (se www.rede.se). I en av övningarna exempelvis läser läraren om en kattunge som blir lämnad på en skärgårdsö. I berättelsen, som är skriven utifrån kattungens perspektiv för att barnen ska försöka leva sig in i kattungens situation, får vi följa kattungen från att den blir hämtad från sin mamma till sin nya familj. När kattungen senare blivit van och börjat tycka om sin nya familj får han följa med till deras sommarstuga i skärgården där han senare blir lämnad för att familjen inte lyckades hitta honom när det var dags att åka hem till stan igen. Rädd och ensam får han nu försöka klara sig själv ute på ön. Det är rimligt att tänka sig att sådana övningar ökar den emotionella medvetenheten och då eventuellt gör mannen till hundens nästa vän.

Referenser

- Ascione, F. R., & Weber, C. V. (1996). Children's attitudes about the humane treatment of animals and empathy: One-year follow up of school-based intervention. *Antzoos*, 9, 188-195.
- Batson, C. D. (1994). Why act for the public good? Four answers. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 20, 603-610.
- Batson, C. D., Håkansson Eklund, J., Chermok, V. L., Hoyt, J. L., & Ortiz, B. G. (2007). An additional antecedent of empathic concern: Valuing the welfare of the person in need. *Journal of Personality and Social Psychology*, 93, 65-74.
- Batson, C. D., Lischner, D. A., Cook, J., & Sawyer, S. (2005). Similarity and nurturance: Two possible sources of empathy for strangers. *Basic and Applied Social Psychology*, 27, 15-25.
- Batson, C. D., Sympson, S. C., Hindman, J. L., Decruz, P., Matthew Todd, R., Weeks, J. L., Jennings, G., & Burris, C. T. (1996). "I've been there too": Effect on empathy of prior experience with a need. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 22, 474-482.
- Carroll, J. M., & Kin Yung, C. (2006). Sex and discipline differences in empathising, systemising and autistic symptomatology: Evidence from a student population. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 36, 949-957.
- Cialdini, R. B., Shaller, M., Houlihan, D., Arps, K., Fultz, J., & Beaman, A. L. (1987). Empathy-based helping: Is it selflessly or selfishly motivated? *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 749-758.
- Decety, J., & Jackson P. L. (2004). The functional architecture of human empathy. *Behavioral and Cognitive Neuroscience Reviews*, 3, 71-100.
- Eklund, J., Andersson-Stråberg, T., & Hansen, E. M. (2009). "I've also experienced loss and fear: Effects of prior similar experience on empathy. *Scandinavian journal of Psychology*, 50, 65-69.
- Focquaert, F., Steven, M. S., Wolford, G. L., Colden, A., & Gazzaniga, M. S. (2007). Empathizing and systemizing cognitive traits in the sciences and humanities. *Personality and Individual Differences*, 43, 619-625.
- Hoffman, M. L. (2000). *Empathy and moral development: Implications for caring and justice*. Cambridge: University Press.
- Håkansson Eklund, J. (2006). Empathy and viewing the other as subject. *Scandinavian Journal of Psychology*, 47, 399-409.
- Ickes, W., Gesn, P. R., & Graham, T. (2000). Gender differences in empathic accuracy: Differential ability or differential motivation? *Personal Relationships*, 7, 95-109.
- Klein, K. J. K., & Hodges, S. D. (2001). Gender differences, motivation, and empathic accuracy: When it pays to understand. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 27, 720-730.
- Mathews, S., & Herzog, Jr. H. A. (1997). Personality and attitudes toward the treatment of animals. *Society and Animals*, 5, 169-175.
- Melson, G. F., Peet, S., & Sparks, C. (1991). Children's attachment to their pets: Links to socio-emotional development. *Children's Environments Quarterly*, 8, 55-65.
- Paul, E. S., & Serpell, J. A. (1996). Obtaining a new pet dog: Effects on middle childhood children and their families. *Applied Animal Behaviour Science*, 47, 17-29.
- Persson, M., & Ståhl, H. (2009). "Ålska din nästa så som dig själv": Samband mellan empati och självkänsla. C-uppsats, Mälardalens högskola, Västerås, Akademin för hållbar samhälls- och teknikutveckling.
- Pifer, L., Shimizu, K., & Pifer, R. (1994). Public attitudes toward animal research: Some international comparisons. *Society and Animals*, 2, 95-113.

- Reid, J. S., & Anderson, C. E. (2009, February). *Identification of demographic groups with attachments to their pets*. Paper presented at the annual conference of the American Society of Business and Behavioral Sciences, Las Vegas.
- Serpell, J. A. (2004). Factors influencing human attitudes to animals and their welfare. *Animal Welfare, 13*, 145-151.
- Sprinkle, J. E. (2008). Animals, empathy, and violence: Can animals be used to convey principles of prosocial behavior to children? *Youth Violence and Juvenile Justice, 6*, 47-58.
- Strayer, J., & Roberts, W. (2004). Children's anger, emotional expressiveness, and empathy: Relations with parents' empathy, emotional expressiveness, parenting practices. *Social Development, 13*, 229-254.
- Swami, V., Furnham A., & Christopher, A. N. (2008). Free the animals? Investigating attitudes toward animal testing in Britain and the United States. *Scandinavian Journal of Psychology, 49*, 269-276.
- Tissen, I., Hergovich, A., & Spiel, C. (2007). School-based social training with and without dogs: Evaluation of their effectiveness. *Antozoos, 20*, 365-373.
- Upright, R. L. (2002). To tell a tale: The use of moral dilemmas to increase empathy in the elementary school child. *Early Childhood Education Journal, 30*, 15-20.
- Westbury, R. W., & Neumann, D. L. (2008). Empathy-related responses to moving film stimuli depicting human and non-human animal targets in negative circumstances. *Biological Psychology, 78*, 66-74.
- Zhou, Q., Eisenberg, N., Losoya, S. H., Fabes, L. R., Reiser, M., Guthrie, I. K., Murphy, B. C., Cumberland, A. J., & Shepard, S. A. (2002). The relations of parental warmth and positive expressiveness to children's empathy-related responding and social functioning: A longitudinal study. *Child Development, 73*, 893-915.

”The woman – the dog’s best friend”
Two experiments on empathy

Malin Angantyr

Two experiments investigated empathy and empathy training. In Experiment 1, 130 participants read a story where either a child, an infant or a puppy had been abused. The result showed that women had more empathy for all the victims than men. Parents had more empathy for a child/an infant than those who weren’t parents. Dog owners also showed more empathy for the puppy than those who didn’t own a dog. In Experiment 2, which consisted of 38 students in grades 3 and 4, boys who had used the REDE-project had a tendency to more empathy than boys who hadn’t used the project. No effect was demonstrated with the girls. Girls seem to develop their empathy on their own while boys seem to need some help.

Key words: empathy, children, REDE, dog, gender differences.

Appendix A

Denna undersökning är frivillig att delta i och du är anonym. Syftet med studien kommer att förklaras i efterhand. Du ringar in den siffra som mest stämmer överens med hur du kände för hundvalpen när du läste berättelsen. Var noga med att ringa in rätt siffra till rätt känsla. Tack för din medverkan!

Ålder:

Kön: Man Kvinna

Under en patrullrunda runt centrala Västerås en kväll får två poliser se att någonting ligger på en gräsmatta i stadsparken. När de kommer närmare ser de att det är en medvetlös hundvalp som ligger livlös på marken. De skjutsar hunden till djursjukhus där veterinärerna konstaterar att hundvalpen blivit sparkad eller slagen över kroppen så några revben knäckts och punkterat ena lungan. Inga vittnen finns till händelsen.

	Inte alls						Extremt
Sorg	1	2	3	4	5	6	7
Berörd	1	2	3	4	5	6	7
Ängslig	1	2	3	4	5	6	7
Besvärad	1	2	3	4	5	6	7
Sympati	1	2	3	4	5	6	7
Irriterad	1	2	3	4	5	6	7
Medlidande	1	2	3	4	5	6	7
Värme	1	2	3	4	5	6	7
Ömhet	1	2	3	4	5	6	7
Upprörd	1	2	3	4	5	6	7
Medkänsla	1	2	3	4	5	6	7
Förskräckt	1	2	3	4	5	6	7
Omsorg	1	2	3	4	5	6	7
Bedrövad	1	2	3	4	5	6	7
Bekymrad	1	2	3	4	5	6	7
Deltagande	1	2	3	4	5	6	7

Har du djur idag? Ja Nej Om ja, vad för slags djur? Svar:

Hade ni djur under uppväxten? Ja Nej Om ja, vad för slags djur? Svar:

Appendix B

Ålder:

Pojke Flicka *Hur känner du när du ser hunden?*

<u>Glad</u>	<u>Inte alls</u>							Väldigt mycket
	1	2	3	4	5	6	7	

<u>Ledsen</u>	<u>Inte alls</u>							Väldigt mycket
	1	2	3	4	5	6	7	

<u>Medlidande</u>	<u>Inte alls</u>							Väldigt mycket
	1	2	3	4	5	6	7	

<u>Sympati</u>	<u>Inte alls</u>							Väldigt mycket
	1	2	3	4	5	6	7	

Vad skulle du vilja göra för hunden?

<u>Klappa</u>	<u>Inte alls</u>						<u>Väldigt mycket</u>
	1	2	3	4	5	6	7

<u>Slå</u>	<u>Inte alls</u>						<u>Väldigt mycket</u>
	1	2	3	4	5	6	7

<u>Krama</u>	<u>Inte alls</u>						<u>Väldigt mycket</u>
	1	2	3	4	5	6	7

<u>Nypa</u>	<u>Inte alls</u>						<u>Väldigt mycket</u>
	1	2	3	4	5	6	7

<u>Ge godis</u>	<u>Inte alls</u>						<u>Väldigt mycket</u>
	1	2	3	4	5	6	7

<u>Dra i svansen</u>	<u>Inte alls</u>						<u>Väldigt mycket</u>
	1	2	3	4	5	6	7

Har du djur hemma? Ja Nej

Om ja, vad för slags djur? Svar: